

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

GRAFİK VE FOTOĞRAF

FOTOĞRAFTA GÖRÜNTÜ DÜZENLEME

ANKARA 2007

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşılabilirler.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	iii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ -1	3
1. FOTOĞRAFTA KOMPOZİSYON	3
1.1. Tanımı	4
1.2. Önemi.....	4
1.3. Fotoğrafta kompozisyon kuralları	5
1.3.1. Belirginlik.....	5
1.3.2. Bütünlük	5
1.3.3. Denge.....	6
1.3.4. Oranlar	7
1.3.5. Yer Çekimi	8
1.3.6. Doğrultular ve Yönler.....	8
1.3.7. Yaşam Ögesi.....	9
1.3.8. Estetik Doz	10
1.4. Kurallara Uygun Kompozisyon Örnekleri	11
1.4.1. Ünlü Fotoğrafçılardan Örnekler	11
1.5. Değişik Sanat Dallarından Örnekler	12
1.6. Tanınmış Ünlü Sanat Yapıtlarından Örnekler.....	13
UYGULAMA FAALİYETİ	15
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	16
ÖĞRENME FAALİYETİ- 2	18
2. KOMPOZİSYONDA BİÇİMSEL VE GÖRSEL ÖĞELER.....	18
2.1. Kompozisyonda Görsel Öğeler.....	18
2.1.1. Leke	18
2.1.2. Doku	19
2.1.3. Form.....	20
2.1.4. Renk.....	20
2.1.5. Belirginlik.....	21
2.1.6. Sadelik	22
2.1.7. Şemalar.....	23
2.1.8. Ritim	23
2.1.9. Uyum (Armoni)	24
2.1.10. Kontrast	24
2.1.11. Işık	26
2.1.12. Perspektif	27
2.1.13. Keskinlik.....	29
2.1.14. Doku	29
2.1.15. Hız ve Hareket İzlenimi.....	29
2.2.Kompozisyonda Biçimsel ve Görsel Öğeleri Yerleştirirken Dikkat Edilmesi Gereken Kurallar	31
UYGULAMA FAALİYETİ	32
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	33
ÖĞRENME FAALİYETİ- 3	36
3. KOMPOZİSYONDA BİÇİMSEL VE GÖRSEL ÖĞELER.....	36

3.1. Konunun Formunu Anlaşılabilirliğini Vurgulayacak Olan Bakış Açısı	36
3.2. Konuya Uygun Fon Seçiminde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar.....	36
3.3. Konuya Uygun Işık Seçiminde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar.....	37
UYGULAMA FAALİYETİ	38
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	39
MODÜL DEĞERLENDİRME	41
CEVAP ANAHTARLARI	42
KAYNAKLAR.....	43

AÇIKLAMALAR

MODÜLÜN KODU	213GIM044
ALAN	Grafik ve Fotoğraf
DAL/MESLEK	
MODÜLÜN ADI	Fotoğrafta Görüntü Düzenleme
MODÜLÜN TANIMI	Bu modül fotoğrafta görüntü düzenleme sürecini içeren bir öğrenim materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖNKOŞUL	
YETERLİK	Fotoğrafta görüntü düzenlemek
MODÜLÜN AMACI	Genel amaç Uygun ortam sağlandığında, kompozisyon kuralları ve kompozisyonda görsel-biçimsel öğeleri kullanarak fotoğrafta görüntü düzenleyebileceksiniz. Amaçlar ➤ Fotoğrafta kompozisyon kavramını, kompozisyon kurallarını kavrayarak çeşitli kompozisyon örneklerini hatasız analiz edebileceksiniz. ➤ Kompozisyonda biçimsel ve görsel öğeleri hatasız inceleyebileceksiniz. ➤ Kompozisyon kurallarına uygun olarak farklı konularda görüntü düzenlemesi yapabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Donanım: Bilgisayar, internet, basılı ve görsel kaynaklar.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modülün içinde yer alan her faaliyetten sonra, verilen ölçme araçlarıyla kazandığınız bilgileri ölçerek, kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen, modül sonunda size ölçme aracı (test, çoktan seçmeli, doğru yanlış vb.) uygulayarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgileri ölçecek ve değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

20. yüzyılın insanı doğduğu günden başlayarak kendisini fotoğrafın büyülü dünyası içersinde bulmuştur.

Işıl, renk ve hareket gibi görsel estetik öğeler, fotoğrafın sınırlı bir çerçevesi içinde yoğrulur. Fotoğraf bir seçim işidir. Görürsünüz, karar verir çekersiniz.

Fotoğrafta kompozisyon kavramını, kompozisyon kurallarını kavrayarak çeşitli kompozisyon örneklerini hatasız analiz ederek kompozisyonda biçimsel ve görsel öğeleri inceleyerek bu modül sonunda kompozisyon kurallarına uygun farklı konularda görüntü düzenlemesi yapabileceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Fotoğrafta kompozisyon kavramını, kompozisyon kurallarını kavrayarak, çeşitli kompozisyon örneklerini hatasız analiz edebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Fotoğrafta kompozisyon kavramını, kompozisyon kurallarını kavrayacak çeşitli örnekleri inceleyerek analiz edip arkadaşlarınızla tartışınız.

1. FOTOĞRAFTA KOMPOZİSYON

Fotoğraf ne denli yeni ve kendine özgü bir sanat olursa olsun, güzeli görme konusunda insan gözünün geçirmekte olduğu evrimden soyutlanamaz. Ne var ki bu yolda kazanılan deney sonuçlarının bir çarpım tablosu basitliğinde ve keskinliğinde aktarılması, hiç değilse bugün için olanak dışıdır.

Fotoğraf hep belli bir çerçeve içinde vardır. İnsan gözünün görme noktasında oluşan ortası net kenarları “flu” görüntü gözün sürekli hareketi ve olağanüstü izleme yeteneği sayesinde net biçimde algılanır.

Fotoğraf 1.1

1.1. Tanımı

Kompozisyon, görüntü alanındaki nesnelerin genel estetik kurallarına bağlı kalarak yerleştirilmesidir. Yani düzenlenmesidir.

Düzenleme rahat algılanabilir bir şema ile yapıldığında izleyicinin daha önce beyininde oluşmuş olan tanıdık bir şekilden dolayı o fotoğraf karesi ile daha çabuk diyalog kurulur.

Bunun yanı sıra açıklama gerektirecek karmaşık biçimlerden kaçınılmalıdır. Rastgele pozlandırılan bir fotoğrafta sonradan gizli şemalar keşfedilip bunun anlaşılmasını beklemek yanıltır. Seçilen kompozisyon içindeki objeler görünür ya da görünmez. Bir iskelet etrafında biçimlenirse fotoğraf hemen kendisinden söz ettirecektir.

S, X, /, T, +, Z, N, L gibi çizgiler ile üçgen, dikdörtgen ve daire gibi şekiller kompozisyonda sık başvurulan şemalardandır. Şemaların yararı, fotoğrafı anlaşılır yapmasıdır. Mutlaka her fotoğrafa bir şema yapıştırmak gerekemeyebilir. Ama sistemli bir düzenlemede çoğunlukla bir şema vardır. Fotoğrafı etkili kılan tabii ki yalnızca şema değildir. Bunun yanı sıra uygun yer, uygun bakış açısı, doğru objektif seçimi de önemlidir.

1.2. Önemi

Durağan konularda şemanın oluşması seçilen bakış noktasına, hareketli konularda ise hem bakış noktasına hem de objelerin yer değiştirmesine bağlıdır. Işık koşullarının değişimine göre leke dağılımı da değişeceğinden, bakış uzaklığının yeniden seçimi gerekebilir. Konuyu hangi perspektiften görmek istediğimize bağlı olarak objektif seçimi önem kazanır.

Kompozisyonda diğer önemli bir konu ise ilgi merkezidir. Seçilen çerçevenin içinde ilk kez dikkati çeken noktadır. Bu da mesaj vermek istediğimiz konunun, fotoğrafın en can alıcı bölümüne yerleştirilmesi demektir. Etkili bir görüntü elde edebilmek için kritik an bakış yönü, bakış yüksekliği, bakış uzaklığı belirginlik ögesi ve zamanlama önemlidir.

Fotoğraf 1.2

1.3. Fotoğrafta kompozisyon kuralları

Fotoğrafta kompozisyon kuralları; belirginlik, bütünlük, denge, oranlar, yer çekimi, doğrultular ve yönler, yaşam ögesi, estetik doz başlıkları altında incelenecektir.

1.3.1. Belirginlik

Fotoğraf, ister bir iletişim aracı olarak, isterse kişinin kendini ifade aracı olarak algılsın, fotoğrafın da anlaşılma ihtiyacı vardır. Yoksa özellikle ikincisinin, kendini ifade aracı olanın kaderi ancak bir kişi tarafından, yani üreticisi tarafından anlaşılmaktadır ki bu da bir kişilik (kupon) sanat ürünü demektir.

Fotoğrafçı, sürekli kendine sormalıdır. Bu neyin fotoğrafı ya da bu fotoğraf neyi anlatıyor. Tarafsız olmayanlar bu soruyu fotoğrafı başkalarına göstererek sorsunlar. Eğer sonuç olumsuz ise başka yol denemek gerekir.

Fotoğrafı belirgin kılmanın birçok yolu vardır. Belirginliğin dozu fotoğrafın amacıyla ilgilidir. Didaktik amaçlı, sağlık afişlerinde olduğu gibi birebir anlatım gerektiren konularda belirginlik en üst düzeyde olmalı, hiçbir yoruma ve yanlış anlaşılma meydana bırakılmamalıdır. Buna karşılık karmaşık durumların, duygu ve düşünceleri yansıtmada kullanılacak belirginlik dozu yoruma açık olabilir. Bu amaçla bazı simgeler ve çok net olmayan görsel öğeler kullanılarak fotoğrafa istenen atmosfer kazandırılır. Ancak simgelerin çoğunun paylaştığı karşılıkları olmaz ise izleyici kendi kaderine terk edilirse bu fotoğraf, bir kişilik bir sanat ürünü olur.

Her fotoğrafın belli bir mesajı vardır. Bu mesaj izleyicilere belli bir esneme payı ile doğru aktarılmalıdır. Her fotoğraf, güçlü ya da güçsüz, az ya da çok belirgin ifadeler taşır.

1.3.2. Bütünlük

Bütünlük sözcüğü, bir yönüyle bir parça, bir detay değildir. Eksiksiz ve tam olmayı, diğer yönüyle de dağınık olmamayı, derli toplu bir bütün olmayı ifade eder.

Bütünlüğü, iki bölümde ele almak uygundur.

- İçeriksel bütünlük, fotoğraf her ne anlatıyor ise sadece onu ifade eden öğe ile onu destekleyen ikincil öğeler çerçeve içersinde yer almalıdır. Asla ana konu ile ayrı ağırlıkta ikinci bir öğe ve ikinci bir anlatım yer almamalıdır. Bu tür ikincil öğeler dikkati asıl anlatılan konudan saptırır ve mesajın bütünlüğünü yok eder.
- Biçimsel bütünlük, içeriksel açıdan hiçbir uyumsuzluk yokken, eşdeğer 2 ayrı öğenin çerçeve içinde yer almasıdır. Aynı kare içersinde balık avlayan iki eşit sandalcı örneğinde olduğu gibi, biri karenin birinci yarısında, diğeri ikinci yarısında olmak üzere iki eş değer konu ve arada boşluk bırakılarak oluşturulan kompozisyon, ortadan ikiye kesildiğinde iki ayrı fotoğraf ortaya çıkar.

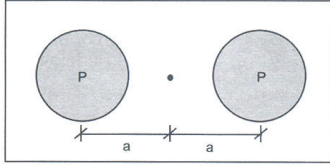
1.3.3. Denge

Görsel bağlamda denge, temel duygunun görme duyusuna yansımış şeklidir. Yan yana duran iki şeytalden birisini seçerken bize yardımcı olur. Yüzey düzenlemelerinde çoğunlukla bir dikdörtgen çerçeve vardır. Bu çerçeve içinde irili ufaklı öğeler yer alır. Gözümüz bunların bir noktaya göre dengeli dağılımını arar. Bu nokta çerçevenin merkezidir. Bu demektir ki iki eşit elmayı çerçevenin merkezine göre simetrik bir biçimde yerleştirirsek gözümüz rahat eder. Buna simetrik denge denir.

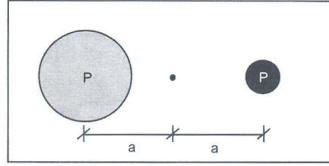
Eşit kollu pazarcı terazilerinde tartı yapmak buna örnektir. Kefenin her birine eşit ağırlıklar konulunca terazinin kolu yatayda durur. Ve dengeyi gösterir. Bu kez aynı terazinin bir gözüne yoğun bir cisim ötekine az yoğun bir cisim konulunca farklı büyüklükler gösterir. Bunu demir bir ağırlıkla elma tartarken görebileceğimiz gibi açık renk bir iri elmayı koyu renk bir elma ile tartarak da gösterebiliriz. Burada ton değerleri ile ifade edilen yoğunluk farkı renk ögesi ile de ifade edilebilir. Bu durumda koyu kırmızı küçük bir elma, sarı-yeşil iri bir elmayı dengeleyebilir. (S: lekenin alanı, d: lekenin yoğunluğu, P: lekenin ağırlığı.)

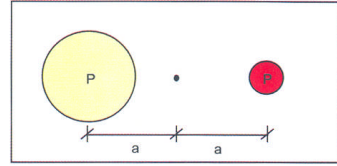
Fotoğraf 1.3

Şekil 1a
 $P.a = P.a$
 $S1.d1.a = S1.d1.a$

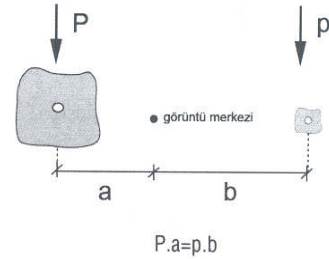
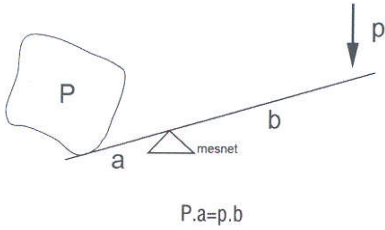
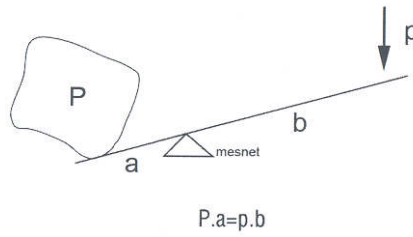

Şekil 2a
 $P.a = P.a$
 $S1.d1.a = S2.d2.a$

Şekil 3a
 $P.a = P.a$
 $S1.d1.a = S3.d3.a$

Şekil 1.4

Şekil 1.5

1.3.4. Oranlar

Bir altın formül arayışı için yola çıkıldığında, saptanan uygun orana “altın oran” (Section d’ore) denir. Bu oranın sözle ifadesi şöyledir. Bir doğru parçasını öyle bir yerinden ikiye bölünüz ki, küçük parçanın büyük parçaya oranı, büyük parçanın bütüne oranına eşit olsun.

$$\frac{a}{b} = \frac{b}{a+b}$$

$$a / b = b / (a+b)$$

Bu oranlama, bütün yüzey düzenlemelerinde uygulanır. Bu düzenleme; mimarlıkta, resimde, grafikte ve fotoğrafta kullanılabilir.

1.3.5. Yer Çekimi

Ağaç altında oturan Newton'un başına elmanın düşmesinden belki de 1 milyon yıl önce, yeryüzündeki ilk günlerde insanoğlu yer çekiminin farkındaydı. Eğer evrime inanıyorsak, canlılar bundan da milyonlarca yıl önce yer çekimini hücrelerinde hissetmiş olmalılar. İnsanoğlundaki yer çekimi duygusu kendini aşağı ve yukarı kavramlarının ayırt edilmesi şeklinde belli eder. İster ayakta duralım, ister yatıyor olalım, istersek ellerimizin üstünde amuda kalkmış olalım neresi aşağı neresi yukarıdır biliriz.

İnsanoğlu, eğik duran nesnelerin tehlike içerdiğini görmüştür. Eğik duran bir kaya, bazen de bir ağaç tehlike habercisi olabilir. Bir dağ yamacına tırmanırken ya da ağaç tepesinde eğri bir dal üzerinde yürürken vücudumuzun basılan yere dik durmadığını aşağı denene yere doğru doğal olarak yönlendiğini görmüştür.

Bir kişinin kendi etrafında bir süre döndükten sonra, ayakları üzerinde dik duramaması yer çekimi duygusunu kaybetmesinden çok yer çekiminin bir türevi olan denge duygusunu kaybetmesi yüzündendir. Çünkü bu durumda bile insan yukarı doğru değil yere doğru düşmektedir.

Her ne kadar resim ve fotoğraf iki boyutlu iz düşümler ise de, ışık ve perspektif yardımı ile üçüncü boyut izlenimini daima taşırlar. Hiçbir mekân izlenimi vermeyen gerçek iki boyutlu düzenlemeler geometrik soyutlamalar ve nakışlarda yer çekimi söz konusu değildir.

Bu yüzden belli bir dinamizm kazandırma uğruna aşağı yukarı doğru çekilen abartılı geniş açı fotoğraflarında bile makine bu yönde terazide değilse, insan gözü yer çekimine olan aykırılığı fark eder. "Vizör" ortasındaki düşey eksen çizgisi, o noktadaki yapı düşeyleri ile çakışmalıdır. Fotoğrafın ortasına rastlayan yapı yüzeyleri, fotoğrafın ortasındaki dikey eksen ile çakışmalıdır.

Bazı fotoğrafçılar, bu tür perspektiflerde yer çekimine boş vererek birtakım düşeyleri çerçeve diyagonaline oturtmaya çalışırlar.

1.3.6. Doğrultular ve Yönler

Gözün görme alanı, kesin sınırlarla belirlenmiş değildir. Tam net olarak gördüğü alan çok dardır. Göz küresi; sağa sola, yukarı aşağı devinerek bu çok dar net görme açısı ile karşısındaki tüm alanı tarar. Aynı anda net görür.

Gözün yapısı gereği, sahip olduğu bu izleme yeteneği yatayda, düşeye göre daha güçlüdür. Dikkatimizi zorlayarak karşımızdaki sabit bir noktaya baktığımızda sağdan soldan ya da üstten ve alttan yaklaşan cisimleri belli noktalarda net olmamakla birlikte fark ederiz. Gözün bu fark etme açısı yatayda daha geniş, düşeyde daha dardır. Bu yüzden insan gözünün beyne gönderdiği görüntüler kesin sınırlı olmamakla birlikte oldukça enine sinemaskop biçimindedirler.

Gözümüz, yatay devamlılığı izlemede ve düşeyi doğru algılamadaki gücü bir bakıma diğer doğrultuların değerlendirileceği bir koordinat tablosu oluşturur.

Fotoğrafımızı estetik olarak daha çekici duruma getirmek için objelerin doğrultu ve yönlerine dikkat etmeliyiz. Fotoğrafın içine doğru bir hareket, estetik olarak çok daha etkileyicidir. Dışarı doğru hareketler ise genelde iyi bir etki vermezler. Bu yüzden profilden görüntülediğimiz insanların bakış ve gidiş yönlerinde daha fazla boşluk bırakmaya özen göstermemiz gerekir.

Ayrıca görüntümüzde yer verdiğimiz grafik çizgilerin doğrultusunda yerleştireceğimiz bir obje kendiliğinden bir ilgi merkezi hâline gelecektir. Çünkü bu çizgilerin yönlendirmesiyle izleyicinin gözü bu objeye doğru kayacaktır.

1.3.7. Yaşam Ögesi

Dünyanın tüm görüntülerinde konu doğanın kendisidir. Bu görüntülerin hepsi yaşamın hatta insanın izlerini taşır. Buna karşın bu görüntüler “ölü doğa”, “doğa”, “yaşam” gibi kategorilere ayrılır.

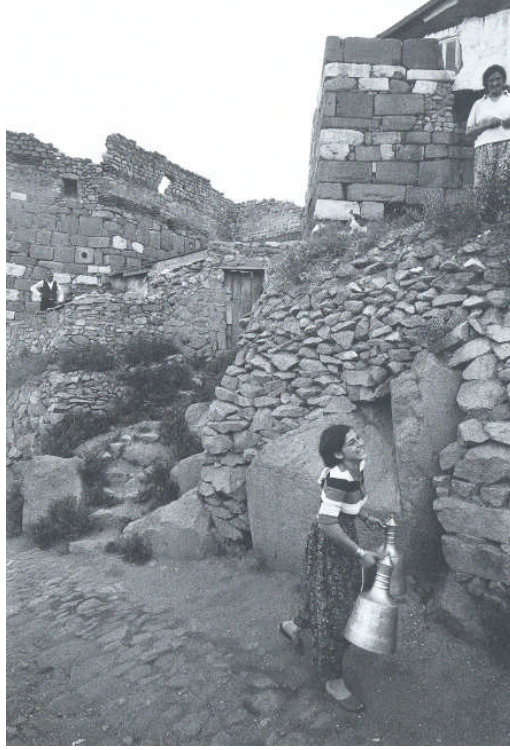
Örnek; Bir makine görüntüsü düşünelim. Makineyi en iyi tanıyacak bakış noktasından saptanan fotoğrafta ışığın gölgesi yerli yerinde renkleri, tonları dengeli ve yeterince ilgi merkezi bulunsun.

Makineyi çok iyi tanıtan bu fotoğraf ilgililerin beğenisini kazandığı hâlde sıradan izleyicileri etkilemeyecektir. Oysa bu makineyi çalıştıran kişinin ya da en azından düğmesine basan elin çerçeve içine alınması birden bu kuru görüntüye bir sıcaklık katacaktır. Değişikliği daha ileri götürelim. Bu makineyi çalıştığı iş yerinde eskimişliği aşınmışlığı ile görelim. Makineyi kullanan işçiyi terlemiş, yorgun hâli ile bütün dikkatini işe vermiş olarak çerçeveye sokalım. Çerçeve içinde birçok insanın ilgi duyacağı, paylaşacağı yaşam ögesi vardır.

Başka bir fotoğraf örneğinde ise, bir deniz fenerinin etrafında uçuşan martılar, akşamüstü çekilen evlerin fotoğraflarında pencereden taşan sarı ışıklar bu ölü görüntüdeki yaşam öğeleridir.

Konuların doğal olarak içerdikleri yaşam öğelerinin yansıtılmasında sabırlı bir gözlemci olmak gerekmektedir.

Ölü konuları canlandırabilmek için yapay olarak katılan yaşam öğelerinde bazı ciddi sorunlar ortaya çıkar. Özellikle reklam ve sanayi fotoğraflarında tanıtılması amaçlanan eşya ve makinelerin çekiminde bu yapay katkıların doğal izlenim vermeleri oldukça güçtür. Yaşam ögesinin dozu arttırılırsa, tanıtılacak eşyanın gölgeleneceğinden korkulmaktadır. Bu yüzden cam eşyaları tanıtan bir fotoğrafta vazo içine konmuş bir çiçek ile yetinilmektedir. Bir başka sorun da yaşam ögesi olarak doğallıktan uzak figürlerin kullanılmasıdır.

Fotoğraf 1.6

1.3.8. Estetik Doz

Fotoğraf 1.7

Estetik doz deyimi ile bir anlatımın belirginlik ve kapalılık dozu kastedilmektedir. Belirginlik bir mesajın iyi anlaşılması için gereklidir. “Düzeyi ve dozu ne olmalıdır?” sorgulaması önemlidir. Hedef kitlenin en geç anlayanına göre mi belirlenmeli?” yaklaşımı olursa, anlatım bütün değerleri için tatsızlaşır.

Didaktik amaçlı bir kitapta, bir ders kitabında bile yeterli açıklık yakalandıktan sonra sürdürülen gereksiz açıklamalar okuyanın ilgisini dağıtır. Dersler, en geç anlayana göre anlatılırsa sınıfın geri kalanı dersten kopar. Makul bir ortalamaıı yakalamak gereklidir.

Estetik, pastanın üzerindeki krema, yapı cephesindeki nakış gibi bir şey değildir. Estetik yapısaldır. Işın kaba kurgusu ile “strüktürü” ile ilgilidir. Fotoğrafın yapısalııındaki kompozisyon öğelerinin her birinin dozu ve kıvamı ile ilgilidir.

Bunların tadında kullanılması, özellikle anlatıma uygun estetik dozu oluşturur. Sanatsal heyecan, belirginlikle kapalııığın dengelenmesine bağılıdır. Açıklık, mesajın ulaşması için gereklidir. Belli ölçüdeki kapalılık ise, ifadeyi gizemli kılan faktördür.

Estetik doz, tiyatroda oyun boyunca usta oyuncular ilgiyi uyandırmak için seyircinin nabzını adeta ellerinde tutarlar. Belli bir ifade seyircinin kavramasına yetecek kadar vurgulanır. Fotoğrafta belirginliğin didaktik bir biçimde aşırılaşması da aynı sıkıcı etkiyi yapar. Gerektiğinden çok kapalılık da izleyici yelpazesini daraltır. Bazen üretilen iş “bir kişilik sanat” ürününe dönüşür.

1.4. Kurallara Uygun Kompozisyon Örnekleri

1.4.1 Ünlü Fotoğrafçılardan Örnekler

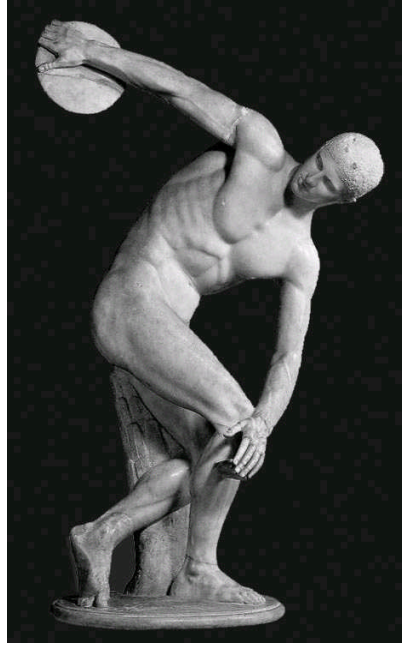

Fotoğraf 1.7: Ara Güler, Galata Köprüsü

Fotoğraf 1.8: İbrahim Zaman, Sapanca

1.5. Değişik Sanat Dallarından Örnekler

Fotoğraf 1.9: Myron, Discobolos

Fotoğraf 1.10: Brueghel

1.6. Tanınmış Ünlü Sanat Yapıtlarından Örnekler

Fotoğraf 1.11: Rembrandt, Gece Devriyesi

Fotoğraf 1.12: Van Gogh, Cafe

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki işlemleri tamamladığınızda fotoğrafta kompozisyon kavramını, kompozisyon kurallarını kavrayarak çeşitli kompozisyon örneklerini analiz edebileceksiniz.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Fotoğrafta kompozisyonun önemini araştırınız	➤ İnternet ve çeşitli basılı yayınları kaynak olarak kullanınız.
➤ Kompozisyon örneklerini araştırınız.	➤ İnternet ve çeşitli basılı yayınları kaynak olarak kullanınız.
➤ Kompozisyon örneklerini inceleyiniz.	➤ Çeşitli basılı fotoğraflar kaynak olarak kullanınız.
➤ Kompozisyon kurallarını inceleyiniz.	
➤ Kompozisyonda farklı yorumları araştırınız.	➤ İnternet ve çeşitli basılı yayınları kaynak olarak kullanınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandıklarınızı aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

ÖLÇME SORULARI

Öğrenme faaliyetleri kapsamında aşağıdaki cümlelerde bazı önemli kelimelerin altı boş bırakılmıştır. Boş yerleri doğru kelimelerle doldurunuz.)

1. Görüntü alanındaki nesnelerin genel estetik kurallarına bağlı kalarak yerleştirilmesine denir.
2. Bir Fotoğrafı,kılmanın bir çok yolu vardır. dozu fotoğrafın amacıyla ilgilidir.
3. Bir Fotoğrafın kompozisyonunda, sözcüğü bir parça, bir detay değil eksiksiz tam olmayı ifade eder.
4. Fotoğrafta eş değer iki ayrı öğenin çerçeve içinde ve olarak yer alması kompozisyonu güçlendirecektir.
5. Temel duygunun görme duygusuna yansıma şekline denir.
6. Fotoğrafta iyi bir kompozisyon elde etmek için, ikiye bölünmüş bir doğru parçasında, küçük parçanın büyük parçaya büyük parçanın bütüne eşit olması yaklaşımı kullanılmalıdır.
7. Çerçeve içersinde bir çok insanın ilgi duyacağı paylaşacağıolmalıdır.

Not: Cevap anahtarı modülün sonundadır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevapladığınız sorularla ilgili öğrenme faaliyetlerini tekrarlayınız.

UYGULAMALI TEST

Aşağıda listelenen davranışları, davranışlarınızın her birinde uyguladıysanız EVET, uygulamadıysanız HAYIR kutucuklarını işaretleyiniz.

Fotoğrafta kompozisyon kavramını, kompozisyon kurallarını kavrayarak çeşitli kompozisyon örneklerini hatasız analiz ediniz ve aşağıdaki değerlendirme ölçütlerine göre değerlendiriniz.		
Açıklama: Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri EVET ve HAYIR kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.		
Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Fotoğrafta, kompozisyonun önemini araştırdınız mı?		
2. Kompozisyon örneklerini araştırdınız mı?		
3. Kompozisyon örneklerini incelediniz mi?		
4. Kompozisyon kurallarını incelediniz mi?		
5. Kompozisyonun farklı yorumlarını araştırdınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Uygulama faaliyetinde kazandığınız davranışlarda işaretlediğiniz “Evet” ler kazandığınız becerileri ortaya koyuyor. “Hayır” larınız için ilgili faaliyetleri tekrarlayınız.

Cevaplarınızın hepsi “Evet” ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ- 2

AMAÇ

Kompozisyonda, biçimsel ve görsel öğeleri hatasız inceleyebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Kompozisyonda biçimsel ve görsel öğeleri görebileceğiniz örnekler edinerek arkadaşlarınızla tartışınız.

2. KOMPOZİSYONDA BİÇİMSEL VE GÖRSEL ÖĞELER

2.1. Kompozisyonda Görsel Öğeler

Fotoğrafta; leke, doku, form ve renk yoğunlukla kombine olarak bulunur. Uygun dozda bir araya gelmeleri fotografik yapıyı zenginleştirir.

2.1.1. Leke

Fotoğraf 2.1

Bir fotoğraf deyimi değildir. Her resimde belli leke değerleri bulunabilir. Çağımızda fotoğrafın icadından sonra soyuta yönelen resim sanatında “soyut egemen” lekelerle ilgili resimsel yapılanmaların akımı olarak lekecilik ortaya çıkmıştır.

Fotoğrafta leke ile kastedilen, renk lekeleri ya da çevresiyle zıt değerlere sahip ton lekeleridir. Ton lekeleri fotoğraftaki kontrast değerlerine dayalıdır.

2.1.2. Doku

Fotoğraf 2.2

Konunun yüzeyinin belirginleştirilerek, bu yüzeyin fiziksel özelliklerinin algılanabilir hâle getirilmesiyle fotografik doku öne çıkar. Genellikle yata ışık kullanımıyla konunun yüzeyindeki girinti ve çıkıntıların algılanması sağlanır. Her yüzeyin fotografik bir dokuya sahip olamayacağı bilinmelidir.

Bazen tek bir objenin dokusu ilgimizi çekerken (örnek bir ağaç yaprağı), bazen de çok sayıda objenin bir araya gelmesiyle oluşan topluluğun dokusu (örnek bir koyun sürüsü) fotografik olabilir. Dokunun ortaya çıkarılmasında bakış yüksekliğimiz ile birlikte, konuyu yalayan (konuya yatay yönde gelen) bir ışığın varlığı önemlidir.

Eğer ışığın yönü uygun değilse ve bu durumu değiştiremiyorsak bakış noktamızı değiştirerek ya da objeyi döndürerek dokunun belirginleşmesini sağlayabiliriz. Belirgin bir doku genellikle beraberinde ritmik bir yapılanmayı getirir.

2.1.3. Form

Fotoğraf 2.3

Fotoğraf, dört boyutlu uzayın iki boyutlu bir iz düşümüdür. Derinlik ve zaman boyutu yoktur. Fotoğrafta bir üçüncü boyut arayışı hep vardır. Bunu sağlayan faktörler, perspektif ve ışıktır.

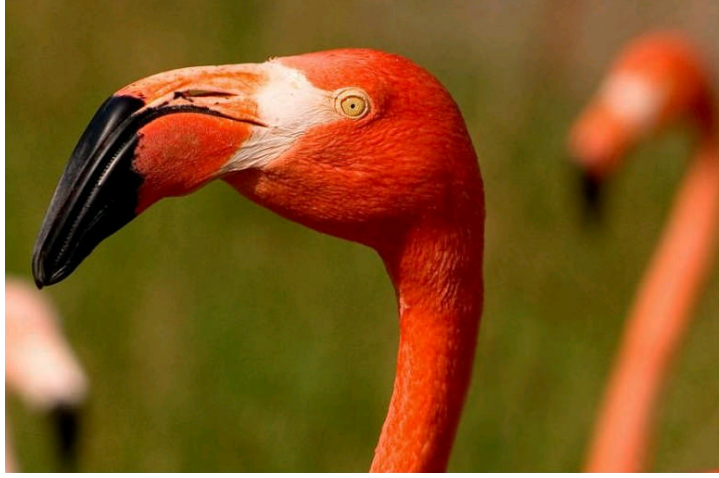
Işığın cephe ışığı ya da tam ters ışık olarak kullanılması hacim belirlemesi için en olumsuz hâldir. Derinlik izlenimi yok olur. Şekiller ezik ve hacimsizdir.

2.1.4. Renk

Renkli fotoğrafçılığın vazgeçilmez ögesi olan renk, ışığın niteliklerine bağlı olarak değişim gösterir. Sert (kontrast) ışık altında renkler daha canlı görünürken, yaygın (“difüz”) ışık altında renkler yumuşar ve solgunlaşır. Anlatım yöntemimize bağlı olarak her iki durumda da ilgi çekici fotoğraflar oluşturulabilir.

Renkler arasında uyum sağlayarak gülcü bir etki yaratmak mümkündür. Ancak karşıt renkler ile daha güçlü kompozisyonlar oluşturulur. Örnek. bütünüyle kırmızı gelinciklerden oluşan bir tarla etkileyicidir. Ancak yemyeşil bir tarlanın içinde tek bir kırmızı gelincik daha da etkileyici olabilir.

Ayrıca, konuya iyice yaklaşarak yalnızca renk ve grafik değerlerini ortaya çıkaracak soyutlamalar yapılabilir. Doğadaki renkli mantarlar takı tezgâhındaki rengarenk incik boncuklar vb. konular renk öğelerini ortaya çıkarır.

Fotoğraf 2.4

2.1.5. Belirginlik

Fotoğraf 2. 5

Fotoğraf 2.6

Fotoğrafını çektiğimiz konunun izleyici tarafından algılanabilir olması önemlidir. Konu formu, rengi ve ışığı ile belirgin ise algılamada bir sorun yaşanmaz. Belirginliğin sağlanamadığı fotoğrafların anlaşılması ve değerlendirilmesi zordur. Konunun belirginliğini arttırabilmek için konuyu ilk gördüğümüz anda fotoğrafını çekmek yerine konunun çerçevesinde dolaşarak uygun bir çekim açısı aramak gerekir.

Farklı yükseklikler, farklı objektifler, farklı filtreler hatta farklı filmler denenerek en uygun koşullar sağlanmalıdır. Şüphesiz bir tek doğru yoktur. Belirginliği en yüksek olan en iyidir diye algılanmamalıdır. Ancak “ne anlatmaya çalıştığınız”, “bunu nasıl yaptığınız” önemlidir. Hareket netsizliği elde etmek amacıyla çekilen son derece “flu” fotoğraf bile rengi ya da biçimi sayesinde belirginleşebilir.

Estetik kaygılar çerçevesinde ve farklı yaklaşımlarla konunun belirginliğini sağlamak temel yaklaşım olmalıdır. Ayrıca, konu ile fon arasındaki ilişkiye dikkat edilerek fondaki herhangi bir nesnenin (direk, ağaç, duvar, vb.) ön plandaki konunun belirginliğini azaltmasına izin vermemek gerekir.

Her fotoğrafın belli bir mesajı vardır. Bu mesaj izleyicilere belli bir esneme payı ve doğru anlaşılabilirliği sağlamaktadır.

2.1.6. Sadelik

Fotoğrafa ulaşma yolu çıkarımsaldır. Atılacak ilk adım, önce konunun çevresinde dolaşıp uygun bir bakış noktası bulmaktır. Olayı ve ışığı gözleyip, uygun anı kollamak gerekir. Bu arada fotoğrafı daha etkili kılacak bir tür çevre temizliği yapılmalıdır. Düşlenen görüntüde yer almayan ama gerçekte var olan objeler, çerçevenin dışına atılarak, konu yeterince yalıtılır.

Sadeleştirme disiplini kazanmak için, insanın kendini başlangıçta belki de fotoğrafça olmayan bir alıştırmaya sokması gereklidir. Bir süre kişi, içinde sadece bir ana öge olan temiz fonlu bir fotoğrafın peşinde olmalıdır. Bir aşama sonrasında bu sayı bir ana, bir de yardımcı öge olarak ikiye çıkarılmalıdır. Daha sonra bir ana, iki yardımcı öge ile devam edilmelidir. Bu alıştırma gelecekte çekilecek olan gerçek olan fotoğraftaki sadeleştirmeye yardımcı olacaktır.

Fotoğraf 2.7

2.1.7. Şemalar

Kompozisyonda şema arayışı, elde edilen görüntünün düzeni içindir. Şemaya bağlı olarak bu düzen, bazen yollarda, akarsularda “S” biçiminde karşımıza çıkar. Bunları fotoğrafta kullanırız. Özellikle hareketli objelerin belli bir geometrik biçim almasını sağlarız. (Örnek: Bir dala konmuş kuşlar dizisinin o dalın biçimini alması gibi...

2.1.8. Ritim

Fotoğraf 2.8

Birbirini izleyen aynı nitelikte lekelerin oluşturduğu yapıya ritmik yapı denir. Uygun bir bakış açısı seçilerek ritmin gücü artırılabilir. Birbirini izleyen elektrik direkleri, aynı anda aynı işi yapan insanların oluşturduğu diziler ya da bir ağaç yaprağının yüzeyindeki damarlar ritmik yapılardır.

Ritim duygusu, gözü bir uçtan diğerine sürüklediği için, fotoğraf çerçevesinin verimli bir şekilde kullanılmasını sağlar. Ritmin sürekliliğinin böyle bir avantajı varken, ritmin bozulmasının da ilginç etkileri olur. Yan yana dizilmiş ilköğrencilerinin oluşturduğu ritmin aralarına öğretmenlerinin yerleşmesiyle kesintiye uğrayacağını düşünelim. Ritmin kesildiği ya da bozulduğu nokta, kendiliğinden güçlü bir ilgi merkezi oluşturur.

Dokunun olduğu fotoğrafta, ritim duygusuna rastlamak mümkündür. Ancak, ritmik her fotoğrafın mutlaka doku içermesi gerekmez. Elektrik direkleri buna iyi bir örnektir.

2.1.9. Uyum (Armoni)

Uyum ve uyumsuzluk, fotoğrafta sıkça başvurulacak kompozisyon yaklaşımlarındandır. Fotoğrafta uyum, benzer özellikler taşıyan öğelerin bir arada kullanılmasıyla sağlanır. Uyum birkaç şekilde karşımıza çıkabilir.

Fotoğraf 2.9

- Renk ve ton değerinde uyum: Görüntüde yer alan öğelerin benzer renklere sahip olması ile elde edilir. Ancak her zaman renklerde uyumu aramaya çalışmak, anlamlı olmaz. Uyumlu renkler kullanmak yerine kontrast (karşıt) renkler kullanmak daha etkilidir.
- Biçimde uyum: Fotoğrafta yer alan nesnelerin aynı biçimde olması uyum yaratır. Bir balıkçının tezgâhındaki balıklar ya da manavın tezgâhındaki domatesler biçimsel uyuma en iyi örnektir.
- Fonksiyonel (içeriksel) uyum: Objelerin birbiriyle ya da arka planlarıyla arasındaki ilişkide ortaya çıkan uyumdur. İki de gülümseyen iki çocuk, hepsi ağlayan bebekler ya da sabanı ile tarlayı süren bir çiftçi vb. konular fonksiyonel uyumu sergiler.
- Grafik değerlerinde uyum: Fotoğraftaki çizgilerin birbiriyle olan uyumdur. Bir arada bulunan onlarca gökdelen, uzayın giden bir yolun iki yanındaki elektrik telleri ya da çeşitli şekillerde iç içe girmiş daireler grafik olarak uyum sağlarlar.

2.1.10. Kontrast

Fransızca “contraste”, Türkçe “zıtlık, karşıtlık” anlamına gelir. Görsel bağlamda her türlü zıtlık kontrast olarak ifade edilir. Herhangi bir ifade, biçim ve içerikten oluştuğuna göre, bu zıtlıklar biçimi güçlendirmek ve belirginleştirmek için yapılır. O hâlde, fotoğrafta kontrast biçimsel ve içeriksel olarak ikiye ayrılır.

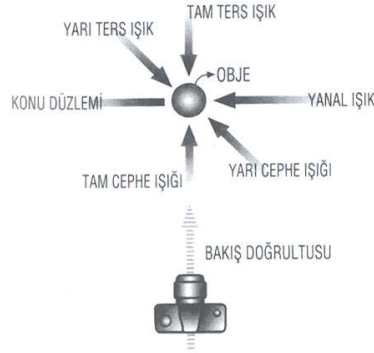
- Biçimsel kontrast: Fotoğrafta noktalama etkisi, doku ögesiyle birlikte nokta kontrastı olarak kendini gösterir. Fotoğrafta çizgisel etkiler, doku dokulu yüzeyler gibi düz fonlar üzerinde çizgi kontrastı olarak belli eder. Kontrast ögesinin en vurucu biçimi leke kontrastında kendini gösterir. Leke özelliği taşıyan taşıması, bir objenin şekli buna zıt başka bir objenin yardımıyla şekil kontrastı yapılarak belirginleştirilir. Her türlü üç boyutluluk etkisinin derinliksiz
- Zeminler üstünde gösterdiği kabartı, hacim kontrastı ile ifade edilir. Gerek çizgi gerek leke gerekse hacimde boyut, zıtlıkları ve büyüklükleri vurgulamada önemli bir araçtır. Renk kontrastı ile yapılan beyaz üstünde siyah, mavi üstünde sarı kullanımı fotoğrafta vurucu bir etki yapar.

Fotoğraf 2.10

- İçeriksel kontrast : Fotoğrafların pek çoğu şu ya da bu şekilde biçimsel kontrastı kullanırlar. Ama içeriksel kontrastın kullanılması için anlatımın özünde bu zıtlığın bulunması gerekir. Fotoğrafın anlattığı konuda hiçbir zıtlık yok ise, hatta tersine büyük bir oyum var ise (ki fotoğrafların pek çoğu böyledir.) bir içerik kontrastı aramak gereksizdir (Kırdaki çift süren adamın arka planındaki tarla ağaçları hiçbir kontrast ögesi içermezken fonda nükleer santral görüntüsü bir içeriksel kontrasta verilebilecek örnektir.).

2.1.11. Işık

Şekil 2.11

Fotoğraf, ışıkla yazma ışıkla çizme sanatıdır. Bu sanat varoluşunu ışığa borçludur. Bir nesnenin görülebilmesi için kendisinin bir ışık kaynağı olması ya da üzerine düşen ışığı yansıtması gereklidir. Işığın dört temel özelliği, üç hâli ve iki türü olduğunu söylemeliyiz.

Özellikleri :

- Parlaklık: Işığın şiddetinin (yoğunluğunun) bir ölçüsüdür. Pozometre ile ölçülen bir büyüklüktür.
- Yönü: Işığın yönü, fotoğrafçının en kolay ve en etkili olarak kullanabileceği özelliğidir. Işığın yönü oluşan gölgenin pozisyonunu ve yoğunluğunu belirler. Cephe ışığı, yarı cephe ışığı, yanıl ışık, ters ışık, tepe ışığı ve alttan gelen ışık olmak üzere yönleri çeşitlendirmemiz mümkündür.
- Renk: Fotoğrafçılıkta ışığın rengi çok önemli bir faktördür. İnsan gözünün toleransı nedeniyle beyaz olarak algıladığımız pek çok ışık kaynağı aslında beyaz renkte değildir. Film tarafından gerçek renklerde algılanırlar.
- Kontrast: Işık kaynağından çıkan ışınların konu üzerinde yarattığı en açık ve en koyu noktalar arasındaki yoğunluk farkıdır.

Fotoğraf 2.12

Halleri :

- Direkt ışık: Işığın kaynağından çıktıktan sonra hiçbir engelle karşılaşmadan konu üzerine geldiği hâldir.
- Yansıyan (endirekt) : Işığın kaynağından çıktıktan sonra doğal ya da yapay yollarla yansıyarak konu üzerine geldiği hâldir.
- Yaygın (“difüz”) ışık: Işığın belli bir süzgeçten geçirilerek konunun üzerine yansıtıldığı bir hâldir.

Türleri :

- Doğal ışık: Doğal ışık kaynaklarına örnek olarak güneş, ay ve yıldızları verebiliriz.
- Yapay ışık: Yapay ışık kaynaklarına ise flash ev ampulü, floresan ampulü, ateş ve mum olarak örnek verebiliriz.

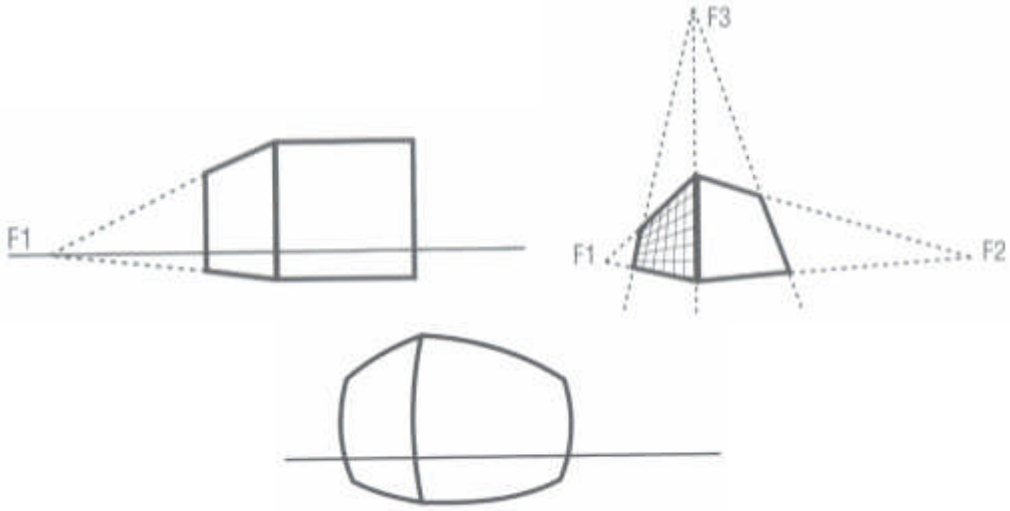
2.1.12. Perspektif

Fotoğraf 2.13

Bize yakın olan objelerin büyük, uzak olan objelerin ise giderek daha küçük görülmesi etkisidir. Bu etki uzaklığı algılamamızı sağlar.

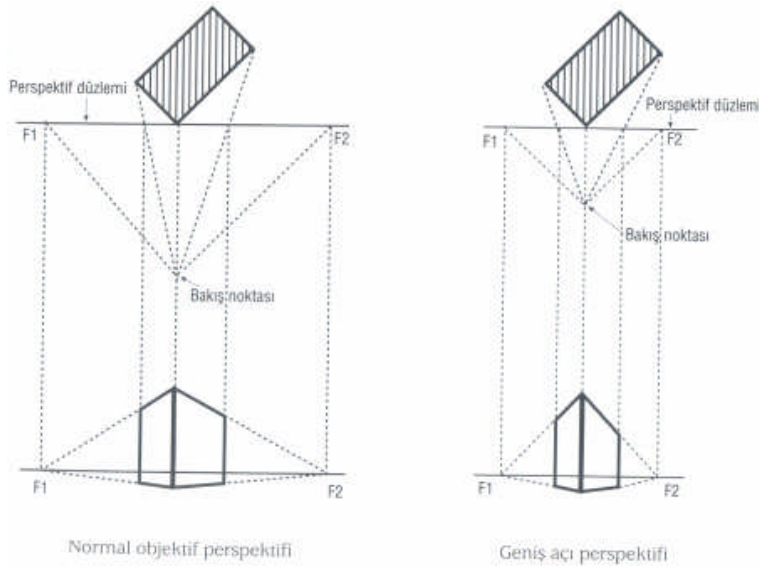
Şekilde görüldüğü gibi, bize dönük yüzeylerdeki boyutlar kendi oranları ile iz düşüme girerken bizden uzaklaşan çizgilerin boyları iz düşüme girerken kısalır. Başka bir söyleyişle, bizden uzaklaşan çizgiler üzerinde dizili eşit boyuttaki objeler, iz düşüme gittikçe küçülerek girer.

Şekil 2.14

Perspektif, iki boyutlu her türlü görsel malzemede (mimari çizimler, grafik resimler, vb.) üçüncü boyutu anlatmanın en etkili yoludur. Fotoğrafta benzer şekilde uzaklığı ya da derinliği anlatabilmek için perspektiften yararlanılır.

Geniş açılı objektiflerin perspektifi, abartma etkisi yani yakındakileri daha yakın uzaktakileri ise daha uzakta gösterir. Bu etkiyi verimli kullanabilmek için geniş açılı objektif ile konuya iyice yaklaşılmalıdır. Böylece konunun boyu büyürken arka plandaki nesneler küçülecektir.

Şekil 2.15

Uzun odaklı teleobjektifler ise perspektif etkiyi ortadan kaldırma yeteneğine sahiptir. Tele objektifler ile uzaktan çekilen görüntülerde konu ile arka plan arasında hiçbir uzaklık yokmuş gibi algılanır. Bu etkiye perspektif yığılma denir (örnek: Teleobjektifle çekilen bir gün batımı fotoğrafında ufuk çizgisi üzerinde yer alan yapılarla güneş arasında hiçbir uzaklık yok gibidir.

2.1.13. Keskinlik

Keskinlik, konunun her noktasının görüntüye birer keskin nokta olarak, her düz çizginin de görüntüye birer doğru olarak yansımış olması demektir. Bunu sağlamanın birinci adımı, kusurları giderilmiş bir merceğin kullanılması. İkincisi ise iyi bir netleme yapılmasıdır.

Bu arada “flu” bölgeler, en az net bölgeler kadar değerlidir. Dikkat edilmesi gereken iki noktadan ilki, keskin bölgenin fotoğraf alanı içindeki oranı ilgi merkezi olmayı hak edecek büyüklükte olmasıdır. İkincisi ise fotoğraftaki en vurgulu ışık değerlerinin bu net bölge üzerinde olmasıdır.

2.1.14. Doku

Belli bir çerçeve içerisindeki yüzeyin parçalanmasında belli bazı oranların söz konusu olduğunu, bu bölme işleminde ortaya çıkan yüzeylerin istenen anlatım doğrultusunda zenginleştirilmesi de başvurulan yöntemlerden biridir. Bu yönetime “yüzeye doku kazandırma” ya da doku araştırması diyebiliriz.

Doku ifade eden çizgi, nokta ve tonların yüzeye kazandıracağı soyut zenginlik dışında, yüzeyin doğal yapısını yansıtmak ya da küçük çapta “rölyef” kazandırmak gibi işlevleri vardır.

Örnek: Bir çerçeve içinde iyice abartılmış dokusuyla bir kumsal, bir duvar parçası ve bir sepet örgüsü soyuta doğru giden ilginç doku bileşimleri oluşturur.

Gelen ışığın, yönüne ve açısına bağlı olarak aynı yüzeyin doku görünümünde önemli değişiklikler oluşturur. Aynı yüzeydeki doku sabah ve öğle saatleri arasında değişik biçimler gösterir. Kapalı havada ise doku etkisi oldukça zayıflar. Doku araştırması, ışığın amacına göre kullanılmasıdır.

2.1.15. Hız ve Hareket İzlenimi

Hız ve hareket izlenimi, hareket eden objenin, hareketle aldığı sonsuz biçimden sadece birinin fotoğrafa net olarak yansımaları demektir.

Fotoğraf 2.16 Hareketli objenin keskin görüntüsü

- Objenin hızına, objektife olan uzaklığına ve objektifin odak uzaklığına bağlı olarak görüntünün net olarak saptanabilmesi için “obtüratör” hızının belli bir sınırın altına düşmemesi gerekir. Bu hızın altına düşer ise, makine tripota bağlı olsun, görüntü renksiz olur.
- Durağan konular çekiliyor ise, eğer makine tripota bağlı değil ise “obtüratör” hızı belli bir minimuma geçmelidir. Bu hız durağan objeler için 1/f olmalıdır.

Örnekler:

Heyecanlı bir konuşmayı görüntülerken, konuşmacının havaya kalkmış eli ya da sallanan parmağı “flu” çekilir ise, hareketi anlatmada daha etkili olabilir.

Bir bale çekiminde hızlı bir hareketin meydana getirdiği kısmı netsizlik, donmuş bir dansçı görüntüsünden daha etkileyicidir.

Bir akarsu ya da şelale fotoğrafı çekerken dökülen suları donduracak bir “obtüratör” hızıyla çekmek su taneciklerini buz hâline getirir.

2.2.Kompozisyonda Biçimsel ve Görsel Öğeleri Yerleştirirken Dikkat Edilmesi Gereken Kurallar

- Kompozisyonda olabildiğince sade fon kullanınız.
- Parçalı ışıkların sebep olduğu delik deşik ve karışık fonlardan kaçınınız.
- Ana fonunuzu belirgin bir tonda seçiniz. Koyu ya da açık lekeler oluşturunuz.
- Lekelerin ait oldukları objeleri tanımlayarak, temiz ve berrak olmasını sağlayınız.
- Üst üste binen karmaşık şekillerden kaçınınız.
- Gökyüzü, beyaz bir duvar, açık renkte herhangi bir ton kullanıldığı zaman, aydınlatmanın tam ya da yarı ters ışık şeklinde olmasına dikkat ediniz.
- Tam ters ışık ile objelerin siyah siluetleri kullanılabileceği gibi yerden bize doğru uzanan gölgeleri ya da bir duvar üzerine düşen gölgeleri kullanınız.
- Leke değerlerini mutlaka bir objenin maddesel silueti ile değil, onun gölgesi ile ifade ediniz.
- Mavi rengin egemen olduğu fonları olduğundan daha koyu göstermek için siyah-beyaz fotoğrafta sarıdan kırmızıya kadar uzanan çeşitli kontrast filtreleri kullanınız.

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki işlemleri tamamladığınızda kompozisyonda, biçimsel ve görsel öğeleri hatasız yerleştirip incelemiş olacaksınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Kompozisyonda görsel öğeleri inceleyiniz.	➤ İnternet ve çeşitli basılı fotoğrafları kaynak olarak kullanınız.
➤ Kompozisyonda belirginlik kavramını araştırınız.	➤ İnternet ve çeşitli basılı fotoğrafları kaynak olarak kullanınız.
➤ Araştırılan konuları dosyalayarak sununuz.	➤ Dosyalama sistemine uyunuz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandıklarınızı aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

ÖLÇME SORULARI

Öğrenme faaliyetleri kapsamında aşağıdaki cümlelerde bazı önemli kelimelerin altı boş bırakılmıştır. Boş yerleri **doğru** kelimelerle doldurunuz.

1. Fotoğrafın icadından sonra soyuta yönelen resim sanatında soyut egemen lekelerle bağlı resimsel yapılanmaların akımı olarak ortaya çıkmıştır.
2. Konunun yüzeyinin belirginleştirilerek bu yüzeyin fiziksel özelliklerinin algılanabilir hâle getirilmesiyle fotoğrafta öne çıkar.
3. Fotoğrafta, ve görüntü düzenlemede iki yardımcı öğedir.
4. Fotoğrafta, ve üçüncü boyutu sağlayan önemli faktörlerdir.
5. Düşlenen görüntüde yer almayan ama gerçekte varolan objelerin çerçevenin dışına atılmasına ve konunun yeterince yalıtılmasına denir.
6. Herhangi bir objenin, tekil hâline oranla düzenli çoğul hâlinin toplam ağırlığından daha etkili olmasına denir
7. Görüntüde yer alan öğelerin benzer renklere sahip olmasına ve değerlerine uyum denir.
8. Fotoğrafta, ve olmak üzere ikiye ayrılır.
9. Fotoğrafta ışığın, , ve olmak üzere dört özelliği bulunmaktadır.
10. Bize yakın olan objelerin büyük, uzak olan objelerin ise giderek daha küçük görülmesine denir.

11. Her düz çizginin görüntüye birer doğru olarak yansımış olmasına denir
12. Hareket eden objenin, hareketle aldığı sonsuz biçimden birinin fotoğrafa net olarak yansımaya ve izlenimi denir.

Not: Cevap anahtarınız modülün sonundadır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevapladığınız sorularla ilgili öğrenme faaliyetlerini tekrarlayınız.

UYGULAMALI TEST

Aşağıda listelenen davranışları, davranışlarınızın her birinde uyguladıysanız EVET, uygulayamadıysanız HAYIR kutucuklarını işaretleyiniz.

Kompozisyonda biçimsel ve görsel öğeleri hatasız inceleyiniz ve aşağıdaki değerlendirme ölçütüne göre değerlendiriniz.		
Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri EVET ve HAYIR kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.		
Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Kompozisyonda görsel öğeleri incelediniz mi?		
2. Kompozisyonda belirginlik kavramını araştırdınız mı?		
3. Araştırılan konuları dosyalayarak sundunuz mu?		

DEĞERLENDİRME

Uygulama faaliyetinde kazandığınız davranışlarda işaretlediğiniz “Evet” ler kazandığınız becerileri ortaya koyuyor. “Hayır” larınız için ilgili faaliyetleri tekrarlayınız.

Cevaplarınızın hepsi “Evet” ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ– 3

AMAÇ

Kompozisyon kurallarına uygun olarak farklı konularda görüntü düzenlemesi yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Kompozisyonda farklı konularda görüntü düzenlemesi yaparak, kompozisyon değerlerini inceleyen bir rapor hazırlayınız.

3. KOMPOZİSYONDA BİÇİMSEL VE GÖRSEL ÖĞELER

Fotoğrafların teknik ve içerik olarak değerlendirilip, nasıl çekildiklerine dair bir takım sonuçlara ulaşma işlemine “fotoğraf okuma” denir.

Bir fotoğrafı incelediğimiz zaman, nasıl bir objektifle, nasıl bir ışık altında ve hangi kompozisyon kurallarına uyarak çekildiğini keşfetmek fotoğrafçılar için önemlidir.

3.1. Konunun Formunu Anlaşılabilirliğini Vurgulayacak Olan Bakış Açısı

Fotoğrafı çekilecek konunun dış hatlarının yani formunun büyük bir önemi vardır. Bu formun rahat algılanabilir olması, onun anlaşılabilirliğini artırır.

En iyi bakış açısını bulabilmek için, alan derinliğini verecek bir diyafram değerinin seçilmesi gereklidir. Hareket özelliğine göre enstantane belirlenmelidir. Konunun çerçeve içersine yerleştirilmesi bir başka önemli noktadır. Arka planın ve çerçeve kenarlarının kontrol edilmesi, iyi bir bakış açısı yakalamak için dikkat edilmesi gereken son noktadır. Geriye can alıcı anı bekleyerek çekim yapılmalıdır.

3.2. Konuya Uygun Fon Seçiminde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

- Bir binayı fotoğraflamak için mimarı özelliklerin görülebileceği bir açıdan çekim yapılmalıdır.

- Çeşitli yeryüzü parçalarını, formların en iyi görülebileceği noktadan görüntü alınmalıdır.
- Doğada çeşitli ağaç, çiçek, böcekleri görüntülerken yaprakların ve dalların konuya odaklanmış olan ağaç ve çiçeklerin dışında görüntüde başka parçaların alınmamasına önem verilmelidir.
- Çekimde bütün yalınlığı ortaya çıkaracak bir çekim açısı bulunmalıdır.
- Temiz bir fon önünde değişik uzaklıklarda çekim yapılmalıdır.
- Konunun gerisinde tüm mekân ve ayrıntılar soyutlanmalıdır.
- Arka plan, yardımcı öge olarak kullanılmalıdır.
- Anlatımın olumsuz etkilenmesi, tahrip edilmesi önlenmelidir.
- Gereksiz ayrıntılar ayıklanmalıdır.
- Fondaki leke dağılımı, fondaki lekeler arası kontrast derecesi, ortam ve atmosfer koşullarına bağlı olmalıdır.

3.3. Konuya Uygun Işık Seçiminde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

- Temiz bir fonun varlığından emin olunmalıdır.
- Doğal ışık, yeterli değil ise yapay ışıktan yararlanılmalıdır.
- Işığın, miktarı ve niteliğine dikkat edilmelidir.
- Sert öğle güneşi altında çekim yapmaktan kaçınılmalıdır. Eğer yapılırsa, olumsuz gölgeler oluşturularak ifade bozulabilir
- Açık havada iseniz, sabahın ilk saatleri ile akşamın son saatleri kullanılmalıdır. Çünkü gün ışığı bu zaman periyodunda daha yumuşaktır.
- Çekim sırasında bir yansıtıcı kullanılması, gölgelerin yumuşatılmasında etkilidir.

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki işlemleri tamamladığınızda kompozisyon kurallarına uygun olarak farklı konularda görüntü düzenlemesi yapmış olacaksınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Fotoğrafta verilmek istenen mesajı belirleyiniz.	
➤ Mesajın etkisini arttıracak görsel öğeleri belirleyiniz.	➤ İnternet ve çeşitli basılı yayınları kaynak olarak kullanınız.
➤ Görsel öğeleri kuvvetlendirecek ana ve yardımcı ekipmanları temin ediniz.	➤ İnternet ve çeşitli basılı yayınları kaynak olarak kullanınız.
➤ Görüntü düzenlemesi yapınız.	➤ Örnek çalışmalardan yararlanınız.
➤ Çeşitli konularda görüntü düzenlemesi yapınız.	

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandıklarınızı aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

ÖLÇME SORULARI

Öğrenme faaliyetleri kapsamında aşağıdaki soru cümlelerinin başına doğru ise D, yanlış ise Y koyunuz.

1. (...) Fotoğraf çekiminde, çekilecek binanın mimari özelliklerinin görüntülenebileceği bir çekim açısı bulunmalıdır.
2. (...)Konunun gerisindeki tüm mekân ve ayrıntıların soyutlanması gerekli değildir.
3. (...)Objelerin rahat algılanması için perspektifin sağlanması gerekir.
4. (...)Fondaki leke dağılımı, fondaki lekeler arası kontrast derecesi ortam ve atmosfer koşullarına bağlıdır.
5. (...) Sert öğle güneşi altında çekim yapmaktan kaçınmak gereksizdir.
6. (...) Sabahın ilk saatleri ile akşamın son saatleri çekim için uygun zamanlar değildir.
7. (...) Doğal ışık yeterli değil ise, yapay ışıktan yararlanılabilir.
8. (...)Çekim sırasında bir yansıtıcı kullanılması, gölgeleri yumuşatmada etkili değildir.

Not: Cevap anahtarınız modülün sonundadır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevapladığınız sorularla ilgili öğrenme faaliyetlerini tekrarlayınız.

UYGULAMALI TEST

Aşağıda listelenen davranışları, davranışlarınızın her birinde uyguladıysanız EVET, uygulamadıysanız HAYIR kutucuklarını işaretleyiniz.

Kompozisyon kurallarına uygun olarak farklı konularda görüntü düzenlemesi yapabilecektir.		
Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri EVET ve HAYIR kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.		
Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Fotoğrafta, verilmek istenen mesajı belirlediniz mi?		
2. Mesajın etkisini arttıracak görsel öğeleri belirlediniz mi?		
3. Görsel öğeleri kuvvetlendirecek ana ve yardımcı ekipmanları temin ettiniz mi?		
4. Görüntü düzenlemesi yaptınız mı?		
5. Çeşitli konularda görüntü düzenlemesi yaptınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Uygulama faaliyetinde kazandığınız davranışlarda işaretlediğiniz “Evet” ler kazandığınız becerileri ortaya koyuyor. “Hayır” larınız için ilgili faaliyetleri tekrarlayınız.

Cevaplarınızın hepsi “Evet” ise modül değerlendirme faaliyetine geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Modül sonunda kazandığınız yeterliği aşağıdaki uygulamayı yaparak değerlendiriniz. Kompozisyon kurallarına uygun olarak farklı konularda görüntü düzenlemesi yapınız.

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri EVET ve HAYIR kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.		
Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Fotoğrafta, verilmek istenen mesajı belirlediniz mi?		
2. Mesajın etkisini arttıracak görsel öğeleri belirlediniz mi?		
3. Görsel öğeleri kuvvetlendirecek ana ve yardımcı ekipmanları temin ettiniz mi?		
4. Görüntü düzenlemesi yaptınız mı?		
5. Çeşitli konularda görüntü düzenlemesi yaptınız mı?		

CEVAP ANAHTARLARI

Öğrenme Faaliyeti -1 Cevap Anahtarı

1	Kompozisyon
2	Belirginlik
3	Bütünlük
4	İçeriksel bütünlük, biçimsel bütünlük
5	Denge
6	Oran
7	Yaşam ögesi

ÖĞRENME FAALİYETİ -2 CEVAP ANAHTARI

1	Lekecilik
2	Belirginlik
3	Işık, filtre
4	Perspektif, ışık
5	Sadelik
6	Ritim
7	Renk ve ton
8	Kontrast, Biçimsel kontrast, İçeriksel kontrast
9	Parlaklığı, Yönü, Rengi, Kontrastı
10	Perspektif
11	Keskinlik
12	Hız, Hareket

ÖĞRENME FAALİYETİ -3 CEVAP ANAHTARLARI

1	D
2	Y
3	D
4	D
5	Y
6	Y
7	D
8	Y

KAYNAKLAR

- KALFAGİL Sabit, **Fotoğrafın Yapısal Öğeleri ve Fotoğraf Sanatında Kompozisyon**
- AKBAŞ Faruk, İKİZLER Emre, **Fotoğraf Teknik Okumaları**
- FOTOĞRAF EVİ, **Temel Fotoğraf Seminer Notları**
- Güler Ertan, **Fotoğraf Dergisi**
- KILIÇ Levent, **Fotoğrafa Başlarken**
- Bu modülde, Sabit KALFAGİL, Ara GÜLER, İbrahim ZAMAN, Faruk AKBAŞ'ın fotoğrafları kullanılmıştır.